

постанові суду, постанові органу досудового слідства (слідчого), постанові прокурора) для обґрунтування кримінально-правової кваліфікації дій підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, призначення покарання, застосування інших заходів кримінально-правового характеру, а також заходів кримінально-процесуального характеру у вигляді фактичного обмеження прав і свобод зазначених осіб [4].

Отже, джерела кримінального права складають правову основу цієї галузі. Для того щоб законодавство було досить ефективним, потрібне його правильне використання. А для цього необхідне ґрунтовне вивчення питань теоретичних основ, відповідної галузі науки з метою удосконалення своєрідної системи координат, в рамках якої буде здійснюватися як кримінально - правова політика так і практична діяльність правоохоронних органів.

#### **Список використаних джерел**

1. Кузембаєв О. С. Історичний аспект становлення джерел кримінального та військово-кримінального права України // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН України, НУ ОЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2015. Вип. 75. С. 187–193.

2. Панов М. Джерела кримінального права: поняття, види, правове значення. Юридичний журнал «Право України». 2017. № 6. С. 10.

3. Кузембаєв О. С. Джерела кримінально-правового регулювання в Україні. Scientific discussion (Praha, Czech Republic). 2017. Vol. 1, №. 8. P. 65–72.

4. б. Андрушко, П. П. Джерела кримінального права України: поняття, види / П. П. Андрушко // Адвокат : Журнал спілки адвокатів України . – 07/2011. № 7. С. 13–22.

***Чумакова Тетяна Костянтинівна,***

здобувач ступеня доктора філософії кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

### **НЕЗАКОННА ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА: ЗНАЧУЩІ ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Кримінальний кодекс України визначає приватизацію державного та комунального майна незаконною, через перелік способів, а саме: шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом; шляхом використання підроблених приватизаційних документів; майна, яке не підлягає приватизації згідно з законом; неправомочною особою.

Предметом цього кримінального правопорушення відповідно є державне майно, комунальне майно та підроблені приватизаційні документи.

Державним майном, як предметом цього кримінального правопорушення, є майно, власником його є держава та яке відносить до об'єктів, що підлягають приватизації.

Відповідно, комунальним майном, як предметом кримінального правопорушення незаконної приватизації державного, комунального майна, є майно, власником якого є територіальна громада та яке відносить до об'єктів, що підлягають приватизації.

Під приватизаційними документами розуміють документи, які використовуються у процесі приватизації державного та комунального майна, та документи, якими оформлюється перехід права власності на приватизоване державне та комунальне майно.

До таких документів належать: 1) документи, які згідно з законодавством подаються разом з заявою про приватизацію до органу приватизації (бізнес-план або техніко-економічне обґрунтування післяприватизаційного розвитку об'єкта, що включає план зайнятості працівників підприємства, пропозиції інвестора із зазначенням максимального розміру інвестиції, строків та порядку її внесення, а також декларації про доходи для покупців – фізичних осіб), нотаріально завірени копії установчих документів та документів про державну реєстрацію покупця – юридичну особу, довідка про наявність та розмір державної частки в статутному фонді покупця; 2) документи, які складаються при оцінці вартості майна (акти інвентаризації майна, висновок експерта про вартість оцінюваного майна, який затверджується замовником експертної оцінки чи керівником відповідного органу приватизації, акт приймання-передачі робіт з експертної оцінки майна, передавальний баланс підприємства, тощо); 3) документи, якими оформлюється перехід права власності на приватизоване майно, зокрема, договір купівлі-продажу; 4) приватизаційні папери; 5) будь-які інші документи, які подаються покупцями чи складаються в процесі приватизації майна залежно від об'єкта приватизації та її способу [1].

Всі операції, що пов'язані з приватизацією державних та комунальних підприємств, відображаються в бухгалтерському обліку та звітності на всіх стадіях процесу приватизації, відповідно до діючих методик і нормативних документів про приватизацію.

З метою виявлення та документування цих правопорушень необхідно виявити наступні документи, які складені на підприємствах, що приватизувалися чи приватизуються, в тому числі: 1) акт оцінки вартості цілісного майнового комплексу; 2) інвентаризаційні описи основних засобів, нематеріальних активів, товаро-матеріальних цінностей, коштів і розрахунків, а також незавершеного виробничого будівництва, 3) відомості розрахунків відносної вартості будівель і

споруд, машин, обладнання, транспортних засобів, незавершеного будівництва, 4) відомості вартості оборотних коштів, тощо. [2].

При цьому необхідним є вивчення та наліз наступних документів з метою виявлення незаконної приватизації державного, комунального майна: 1) технічну документацію на споруди, будівлі, наявність акта про відвід землі, акта на право власності; 2) підтвердження даних інвентаризаційних карток обліку основних засобів із бухгалтерськими даними та їх фактичною наявністю на дату приватизації; 3) акти звірки дебіторсько-кредиторської заборгованості; 4) підтвердження банків про наявність грошових коштів на розрахунковому та валютному рахунках на дату приватизації, 5) про належність даному підприємству автотранспорту (звірка з номерами двигунів та шасі у державтоінспекції), 6. документів експертної оцінки основних засобів (будівель та споруд) з закінченим строком амортизації.

Крім того, є інші важливі обставини (ознаки), що підлягають встановленню, такі як час, місце, обстановка вчинення кримінального правопорушення.

Час, місце та обстановка вчинення злочину також впливають на ступінь суспільної небезпеки діяння. Вони враховуються при кваліфікації діяння, якщо визнані законодавцем обов'язковими ознаками складу злочину. В іншому разі враховуються судом при індивідуалізації кримінальної відповідальності.

Час здійснення злочину. Такі злочини, як правило, здійснюються протягом тривалого часу. На злочинну діяльність може вказувати конкретна дата, окремий звіт, що може бути періодом початку підготовки злочину. Якщо точно встановити, коли проводилися підготовчі заходи, а коли почалися злочинні дії, це дасть можливість отримати відомості про коло учасників протиправного діяння.

Місце вчинення злочину. Залежно від об'єктивної сторони кримінального правопорушення, першочергово необхідно встановити фактичну та юридичну адресу приватизованого майна.

Обстановка скоєння злочину. Є специфічним елементом криміналістичної характеристики цього злочину. Наприклад, умови роботи, які залежать від структури організації, особливостей роботи, стану внутрішньої політики, кадрового складу, тощо. До джерел такої інформації належать нормативні, управлінські та установчі документи підприємства, відповідність їх змісту вимогам чинного законодавства та фактичному стану справ.

#### **Список використаних джерел**

1. С. Пилипчак Криміналістична характеристика незаконної приватизації майна // Право України. 2003. № 5, С. 134–139.

2. Янова І.П., Лукін В.О., Фурса В.А. Приватизація та проблеми економічної безпеки України // Вісті кримінологічної асоціації України. 2004. Випуск 1, С. 169–172.

3. Про приватизацію державного та комунального майна: Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>.